

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio III. Vtrum materiale fidei obiectum sit necessario ineuidens.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

lianitas & Robertum quendam Holcot qui ausi sunt Deum qui veritas est inimulare mendacij.

Probatur ex Scripturis. Primò autem evidentes eam in rem sunt Scripturæ ubi dicitur Deum esse veracem, esse impossibile ut mentiat, esse fidelem in omnibus verbis, sed expressissimè Apostolus 2. ad Timoch. 2. *Ille fidelis permanet, se ipsum negare non potest*, quasi dicat quod si mentiretur desineret Deus esse, quod argumentum est Athanasij l. de incarnat. Verbi: *Absurdum est (inquit) Deum in suis verbis mentiri, non enim esset Deus*, Dionysij c. 8. *de divinis nominibus*, Augustini l. de fide ad Catechumenos: *Mori non potest, falli non potest, se ipsum negare non potest*, & mirabiliter idem affirmat & inculcat Apostolus Hebræorum 6. *Volens Deus ostendere immobilitatem consilij sui, interposuit ius iurandum, ut per duas res immobiles, (promissionem nimirum & iuramentum) quibus est impossibile mentiri Deum firmissimum solatium haberemus*. Alia innumera possem addere.

Probatur rationibus. Rationes tamen secundò manifestè id probant si auctoritas deesset. Prima sit, quia mendacium intrinsecè malum est, & naturam dedecens rationalem, quo commercium destruitur inter homines, & universa societas humana violatur, adeò ut Deus nunquam dispensare in eo possit. Deus ergo si mentiretur peccaret & non esset sanctus. Deinde esse primam veritatem quæ neque falli neque fallere vquam possit, est perfectio simpliciter simplex quæ propterea necessariò Deo convenit, implicat ergo mentiri Deum. Denique Deus non est Deus si non habet tantam in loquendo auctoritatem, ut illi loquenti omnino infallibiliter credi debeat, si autem possit aliquando fallere non posset infallibiliter illi loquenti credi: sique tota nutaret Fides, neque obligari possemus ad credendum.

Solutio primæ rationis dubitationis. Ad primam Respondeo nunquam Deum in Scripturis per se, vel per alios falsa loquutum esse. Abraham si eo loco mentitus est, non est loquutus ex instinctu Dei, si dixit ex instinctu Dei prophetavit, id quod firmiter sperabat, Isaac statim post mortem suscitatum iri, ut docet Augustinus *serm. 71. & 72. de tempore*: Iacob non est mentitus quando dixit se esse primogenitum Isaac, quia ex iure & ex Dei decreto erat primogenitus. De prophetis Achab per spiritum mendacem deceptis, quod additur non significat nisi permissionem divinam; mandatum verò non significat. Ad confirmationem responderet optimè Augustinus *lib. 22. de Civitat. cap. 25*. Deum esse maximè omnipotentem quia mentiri non potest: *Si voluit invenire (inquit) quid non possit omnipotens, profusus ego dicam mentiri non potest*. Quia scilicet ad omnipotentiam satis est quod entitatem illarum vocum producere possit Deus, quæ significarent falsum exhibendo concursus generalem homini mentienti: Deinde quod possit illas producere significando illas esse falsas.

Secundæ. Ad secundam Respondeo concedendo quod Deus infundere potest intellectui humano habitum imò si posset se solo infundere potentia vitali actum vitalem, non dubito quin posset etiam infundere actum erroris, ut dixi olim: Sed nego hinc sequi quòd Deus testificaretur aliquid falsum, ut rectè probant Vasques 1. 2. *disputat. 9. De Lugo de Fide disput. 4. sect. 3. Hurtadus disput. 18. sect. 6.* Contra Suarem, Granadum, Salas & Coninck. Ratio est quia Deus per illum actum erroris, non loqueretur, sicut non loquitur quoties homo per causas naturales decipitur: sicut ergo non pugnat cum infinita Dei vita quod velit hominem mori, nec cum infinita sapientia, quod velit ignorantiam hominis; sic cum infinita veritate non pugnat quòd errorem hominis velit.

Itaque ad loquutionem quæ dicat mihi Deus mundum æternum esse, fateor ea tria requiri, ut causet iudicium in me quod mundus sit æternus, ut significet mihi suam hanc esse mentem, & ut ordinet illud obiectum ad me ut ego cognoscam hanc esse suam mentem si unum ex illis desit, loquutio non est sed vera representatio rei falsæ: sicut pictor qui representat mendacium in tabula, non mentitur tamen quia non significat se habere hoc in mente, neque ordinare ut homines credant hoc esse verum. Potest igitur Deus infundere mihi actum erroris, quo iudicem mundum æternum esse, & habere hoc in mente, non posset infundere actum erroris quo iudicem Deum hoc ordinare ad me ut ego talem notitiam habeam quod hoc sit verum.

Ad tertiam Respondeo primò quidem quod quantumvis æquivocationes verborum, & restrictiones mentales essent licitæ implicaret tamen contradictionem, ut quando Deus obligat hominem ad credendum id quod dicit, utatur vlla restrictione mentali, adeò ut verba quæ dicit in propria significatione, non significant verè ac propriè aliquid verum, alioqui Deus non posset me vquam obligare ad credendum. Vtrum autem restrictiones illæ mentales illicitæ sint, fusè tranctat Sanches in Decalogum *lib. 3. cap. 6. & lib. 1. de Matrimonio disput. 10.* qui putat eas positæ sufficiente aliquâ causâ esse posse licitas. Suares *tom. 2. de Religione tract. 4. lib. 3. cap. 10. & 11. Coninck disput. 10. dub. 3. De Lugo disput. 4. sect. 4.* qui omnino putant illos tam esse illicitas quàm mendacium, cum nulla ratio probet istas restrictiones esse posse licitas in aliquo casu, quæ non ostendat mendacium esse posse licitum. Semper ergo verba quæ dicuntur debent in se ipsis habere verum sensum. Secundò de vocibus ambiguis quæ duplicem possunt habere sensum, certum est Deum non posse uti huiusmodi vocibus reuelandò aliquid quod velit credi nisi evidenter credibile faciat qualis sit sensus in quo id reuelat.

SECTIO III.

Vtrum Materiale Fidei obiectum sit necessariò in evidens.

Altera proprietas mysteriorum quæ Fidei credimus obscuritas est ut sæpè dixi, videmus enim per speculum in Enigmate, & fides definitur argumentum non apparentium, quia scilicet fides est credere quod non vides, ut sæpè loquitur Augustinus. Et ratio est, quia medium profus extrinsecum quale est testimonium dicentis non ostendit obiectum in se ipso neque facit evidens. Sed ita tamen obscura est Fides, & septa tenebris ut appelletur tamè visio & lumen, quia certò & distinctè proponit ea quæ prius profus erant incognita, nam omne quod manifestatur lumen est, imò & appellatur ab Apostolo illuminatio scientiæ claritatis Dei in facie Iesu Christi, quia comparatur legi veteri, quæ umbra erat futurorum, fides autem nostra est ipsa imago rerum longè distinctius omnia proponens quam lex antiqua proposuerit? *Quid enim est verus testamentum (inquit Augustinus lib. 16. de Civitate cap. 16.) nisi occultatio novi, & quid est quod dicitur novum nisi veteris reuelatio.*

Quo posito circa obscuritatem hanc Fidei triplex est difficultas: Prima de habitu Fidei an & quomodo esse possit cum habitibus evidenteribus & cum eorum actibus: Secunda de actu Fidei an & quomodo esse possit cum actibus scientiæ & opinionis: Tertia de actu eodem, vtrum idem ille qui

AAA a 3 actus

actus est Fidei, possit simul esse actus scientiæ, & opinionis, imò & visio beata.

§. I.

Virum possit habitus Fidei esse simul cum habitu & actu scientiæ.

Prima ratio dubitandi.

Ratio dubitandi est primò, quia principia actuum contrariorum sunt inter se contraria, sed habitus Fidei opinionis & scientiæ sunt principia actuum inter se contrariorum, nam actus certus & incertus, actus evidens & inevidens sunt contrarij inter se, ergo illi habitus sunt contrarij: Maior probatur, quia idè tantum habitus temperantiæ & intemperantiæ, sunt inter se contrarij, quia principia sunt actuum inter se contrariorum, ergo scientia & fides similiter sunt contrariæ, cum vna sit principium actus evidentiæ, altera principium actus inevidentiæ.

Secunda.

Secundò, habitus Fidei stare non potest, cum lumine gloriæ, & cum visione beata propter pugnam evidentiæ cum inevidentiæ, ergo habitus quoque Fidei ob eandem causam non poterit stare cum habitu & actu scientiæ, non est enim vlla ratio propter quam non stet similiter cum lumine gloriæ.

Tertia.

Tertiò, habitus Fidei non potest stare cum habitu erroris contra Fidem, & cum vilo actu erroris, cum nullus sit error contra Fidem per quem totus non destruat habitus Fidei, ergo neque potest habitus ille Fidei stare cum scientia & opinione, videtur enim par esse ratio cum aquè per diuersa media sint error & fides, ac fides & scientia.

Afferio prima.

Dico primò, posse naturaliter stare habitum Fidei cum habitu & actu scientiæ ac opinionis. Ita docent Scholastici communiter contra Caietanum & Capreolum.

Primò enim habitus fidei, & scientiæ non possunt esse inter se contrarij cum sint virtutes intellectuales: Deinde constat eum Catholicum qui sit postea Philosophus non amittere propterea habitum Fidei, non enim minus firmiter assentitur articulis reuelatis quam prius. Deinde probat eadem ratio quod habitus Fidei esse potest cum actu scientiæ, quia nunquam habitus opponitur vlli actui. Imò si habitus scientiæ non posset esse cum actu fidei, sequeretur quòd nullus vnquam homo doctus posset iustificari sine actu enim fidei nemo iustificatur, & si habitus Fidei esse non posset cum actu scientiæ nemo vnquam Christianus fieri posset Philosophus.

Solutio primæ rationis dubitandi.

Ad primam Respondeo maiorem illam simpliciter esse falsam, principia contrariorum actuum contraria sunt, nam idem intellectus est principium assensus & dissensus, ab eadem voluntate profluunt amor & odium. Deinde falsum etiam est quod actus fidei & scientiæ per diuersa media sint contrarij, actus temperantiæ & intemperantiæ, mansuetudinis & iracundiæ sunt verè inter se oppositi, vt postea explicabitur, quia temperantia prohibet subiecto in quo est, intemperantiam & illam negat in eo subiecto: actus verò inevidens non negat evidentiæ in subiecto in quo est, sed tantum in actu in quo est, ex vltalis medij.

Secunda.

Ad secundam Respondeo habitum Fidei per se loquendo esse posse cum visione beata & cum lumine gloriæ, sed moraliter tamen non posse cum illis stare, quia scilicet habitus Fidei manere non debet in statu illo perfectissimo in quo esset æterno tempore inutilis, esset autem inutilis in homine beato, quia vbi est visio intuitiua obiecti alicuius, ibi est inutilis obscura cognitio: habitus autem Fidei non est inutilis neque otiosus in eo qui habet scientiam abstra-

ctiuam naturalem, eo quod sæpè ille qui habet scientiam naturalem possit & teneatur elicere actus Fidei supernaturales qui sunt certiores & perfectiores quam omnis scientia naturalis.

Ad tertiam Respondeo habitum Fidei non destrui physicè per vllum actum erroris circa Fidem, sed moraliter tantum destrui, quatenus error circa fidem destruit gratiam, & sufficienter disponit ad destruendum habitum Fidei. Habitum autem erroris nihil repugnat esse simul cum habitu Fidei, nam infidelis recens cõuersus omnino seruat omnes habitus vitiosos, quamuis acquirat nihilominus habitum Fidei,

§. II.

Virum actus Fidei, & actus scientiæ etiam beata possint esse simul.

Actum Fidei obscuræ comparare possumus, vel cum actu scientiæ purè naturalis, vel cum actu scientiæ supernaturalis tum abstractiue, tum intuitiue, qualis est scientia beatorum per quam videtur potest obiectum reuelatum, vel etiam ipsa reuelatio vtrum scilicet credi possit obscurè, id quod videtur etiam in Verbo, præsertim si reuelatio ipsa etiam videatur.

Ratio autem dubitandi est primò, quia ex Scripturis & ex Patribus planè constat, credi non posse id quod videtur, quod expressè docet Apostolus cum appellat fidem *argumentum non apparentium*: Ex quo loco impugnatur à Patribus sæpè Manichæi dicentes nihil credi, nisi quod euidenter demonstraretur, esset autem inutilis Patrum argumentatio si posset idem credi simul & videri, quod etiam negant sine dubio Athanasius *orat. de aduentu Christi*, vbi ait fidem non posse dici quæ sit concepta de rebus evidentiibus: Chrysostomus homil. 27. in epistolam ad Hebræos: *Quid est quod vultis videre vt excidatis à fide*: Augustinus tractatu vigesimo primo, in Ioannem: *Hanc esse fidei laudem si quod creditur non videtur*: notum est illud Gregorij homil. 29. in Euangelia: *Que apparent iam non habere fidem*: Vnde Patres communiter asserunt S. Thomam cui dixit Christus *quia vidisti me credidisti*, aliud vidisse aliud credidisse, vidisse hominem, credidisse Deum: illis autem facilius fuisset dicere, quod S. Thomas vidit & credidit. Et sanè docet experientia nunquam nos credere propter autoritatem loquentis, id quod videmus, si enim mihi dicat nunc aliquis diem esse, credam quia video, non quia id mihi ab alio dicitur.

Secundò, euidentia & inevidentia eiusdem obiecti pugnant contradictoriè, actus Fidei habet inevidentiam, actus verò scientiæ habet euidentiam, ergo actus Fidei & scientiæ pugnant inter se contradictoriè. Neque satisfacit communis responsio quod euidentia & inevidentia respectu eiusdem medij pugnant contradictoriè, si autem sint respectu diuersorum mediorum, nullo modo pugnant inter se. Non satisfacit (inquam) quia tam pugnant inter se inevidentia & euidentia, quam visus & cæcitas, sed implicat vt idem homo respectu diuersorum mediorum cæcus sit & videns. Quis enim dicat posse aliquem esse cæcum & videntem respectu diuersorum mediorum: similiter actus quo formidamus actu non potest esse simul cum actuali certitudine, quantumuis diuersa sint media, ergo actus formaliter inevidens, & actus formaliter evidens non possunt esse simul, nulla enim disparitas videtur posse assignari. Imò si possunt esse simul euidentia & obscuritas, esse possunt etiam simul error & scientia.

Tertiò,

Tertio, tunc actus intellectus non est obscurus quando nihil omnino est in obiecto talis actus quod sit obscurus, sed quando aliquod obiectum clarè videtur in Verbo, nihil in eo manet obscurum, videtur enim totum secundum omnem formalitatem, cum supponantur videri, & obiectum & reuelatio, ergo tunc obiectum credi non potest.

Quarta. Quarto, sicut se habent in voluntate plena possessio boni, & desiderium illius obtinendi, sic se habent in intellectu possessio veri per visionem immediatam, & cognitio eiusdem obiecti per aliquod medium: sed plena possessio rei alicuius excludit eius desiderium & electionem mediorum quibus bonum obtineatur, ergo plena possessio veri per visionem immediatam, impedit fidem quæ cognitio est per medium. Probatur maior, idè non possum desiderare & eligere media ut obtineam quod possideo, quia non est mihi necessarium vllum medium ut obtineam quod possideo, sed pariter intellectus non indiget vllò medio, ad cognoscendum id quod videt immediatè, ergo sicut se habet, &c.

Assertio secunda. Dico secundò, posse actum Fidei diuinæ simul esse, cum actu scientiæ cuiuslibet naturalis tum abstractiue, tum intuitiue: Imò & per potentiam saltem absolutam, esse posse actum Fidei cum quolibet actu scientiæ supernaturalis etiam visionis beatæ.

Primam partem negant Thomistæ omnes, quibus fauet S. Thom. sed inter alios ferè cõmunis est. Primò enim cõstat ex eo quod Thomæ Christus dixit: *Quia vidisti me Thomæ credidisti*, vbi loquitur sine dubio de Christi resurrectione quam videbat Thomas, quia scilicet Christus de illo loquitur quod Thomas prius non crediderat, sed resurrectionem non crediderat, cum dixerit, *Nisi videro in manibus eius, &c.* Ergo Christus dicit Thomam credere tunc resurrectionem quam videbat. Et sanè valde absurdum videtur dicere, quod in Virgine Deipara, & Apostolis non fuit cognitio multorum Mysteriorum Fidei, quod v. gr. Beata Virgo non potuerit credere se concepisse Virginem, Apostoli Christi mortem, & resurrectionem quarum testes oculati erant.

Deinde certum est, quod totum symbolum omnibus indifferenter proponitur doctis & indoctis, sed multa in eo sunt quæ docti euidentè sciunt, v. grat. Deum esse, mundum creatum esse, ergo multa credunt quæ sciunt. Quod confirmari euidenter ex eo potest, quia si vir doctus non posset elicere actus fidei supernaturales circa ea obiecta, quæ cognoscit euidenter, imperfectius obiecta Fidei cognosceret quàm rusticus, quia non exerceret actus nisi naturales circa ea obiecta, rusticus verò haberet supernaturales, cum enim doctus cognoscit Deum esse, non possunt non ei redire in memoriam media euidentia quibus Deum cognoscit esse.

Denique à priori ratio est, quia isti actus fidei & scientiæ non habent inter se repugnantiam, quia duæ veritates & duæ virtutes intellectuales non possunt habere inter se repugnantiam, ut magis constare poterit ex sequentibus.

Tertia pars. Secunda enim pars aduersarios plures habet, qui negant posse credi obiectum quod videtur in Verbo clarè.

Probatur autem primò, non magis implicat credi obiectum, quod in verbo videtur intuitiue, quàm idem obiectum cognosci ut præsens per scientiam intuitiuam in Verbo, quod cognoscitur ut absens per scientiam abstractiuam, sed certum est posse multa obiecta cognosci à beatis abstractiue, quæ videntur in Verbo intuitiue, ergo credi possunt ea quæ videntur in verbo intuitiue. Probatur maior, quia non magis repugnant obiectum clarè visum, & creditum ob-

scure, quàm obiectum absens & præsens, neque vllò argumento probari potest, fidem & scientiam esse non posse simul, quod non similiter probet scientiam intuitiuam & abstractiuam de obiecto eodem esse non posse simul.

Probatur, ratio cur simul possint esse scientia intuitiua & abstractiua est, quia scientia abstractiua non exigit ut obiectum sit absens intellectui qui cognoscit, sed tantum ut non sit præsens vi medijs propter quod cognoscit: sed similiter fides non exigit obscuritatem in intellectu credente, sed vi medijs propter quod credit, ergo par omnino ratio est. Deinde actus scientiæ supernaturalis, & actus fidei sunt duæ veritates positivæ quarum vna non excludet aliam, ergo possunt esse simul, quantumvis reuelatio ipsa videatur in Verbo; nam illa etiam tunc seruat rationem totam puri testimonij & credi potest, ut ostendi nuper ergo propter illam ut purum testimonium est, credi possunt ea quæ videntur in Verbo. Denique illi actus non pugnant inter se, si euidentia & ineuidentia pugnant quidem in eodem actu, non pugnant autem in eodem intellectu, euidentia & ineuidentia licet pugnent in eodem actu, non pugnant tamen in eodem intellectu, quia euidentia non tollit ineuidentiam in intellectu sed in actu tantum, cum enim habeo actum ineuidentem, dico tantum quid ex vi talis actus non video obiectum, quamvis fortasse illud videam ex vi alterius actus euidentis. Fides videlicet & scientia non comparantur ut forma & priuatio, sed ut imperfectum ad perfectum, sicut parua lux ad maiorem lucem quæ non se inuicem excludunt.

Tertia tamen pars addebat hæc esse tantum verà secundum potentiam absolutam, vtrò enim fateor quòd naturaliter esse non possunt simul fides & scientia beata de obiecto eodem.

Ratio est, quia constat experienciã, quòd intellectus habens, scientiam intuitiuam alicuius obiecti, & ad eam necessitatus non se applicat per voluntatem ad idem obiectum per medium ex quo maiorem non hauriat certitudinem: si enim videam diem esse, certè quantuncunq; mihi aliquis asseruerit diem esse, non ego illi assentiar propter testimonium, sed quia video, & propter eam rationem in patria nulla est fides. *Scientes* (inquit Apostolus 2. ad Corinthios cap. 6.) *quoniam aut sumus in corpore peregrinamur à Domino, per fidem enim ambulamus non per speciem, audemus autem & bonam voluntatem habemus peregrinari à corpore, & præsentem esse ad Dominum.* Vnde

Ad primam Respondeo nihil omnino ex illis testimonijs concludi nisi quòd naturaliter & per potentiam ordinariam fides & scientia supernaturalis nunquam sunt simul, vel certè quòd obiectum creditum prout creditum formaliter, non est cognitum nisi obscurè per ipsam fidem, esto aliunde sit euidenter cognitum.

Ad secundam Respondeo euidentiam & ineuidentiam eiusdem obiecti per diuersa media nullo modo pugnare inter se. Quando ergo dicitur euidens & ineuidentis opponuntur, distinguendum est, opponuntur respectu eiusdem actus & eiusdem motiui, concedo, respectu diuersorum actuum & diuersorum motiuorum in eodem intellectu, nego; actus enim ineuidentis (ut nuper dixi) dicit ineuidentiam in intellectu respectu talis motiui, nõ dicit omnimodam ineuidentiam in intellectu respectu quoruncunq; motiuorum. Vnde ad primam probationem respondeo rationem esse valde disparem; nego enim hanc maiorem, sicut pugnant inter se visus & cæcitas, sic pugnant euidentia & ineuidentia, est enim manifestum discrimen quia

Tertia pars.

Solutio prima dicitur rationis.

Secunda.

quia visus & cæcitas pugnant inter se sicut forma & priuatio, vnde pugnant inter se ratione eiusdem subiecti, cæcitas enim negat in eodem homine omnem facultatem videndi, euidencia verò & ineuidencia sunt duo positiua quorum vnum non negat aliud in eodem intellectu, sed tantum in eodem actu ex eodem motiuo, vnde possunt esse simul in eodem intellectu, cum tamen implicet, vt cæcitas & visus sint in eodem homine: quæ disparitas est perspicua. Neque difficilior est altera probatio, formidinem enim actualem, & certitudinem actualem assensum & diffensum per diuersa media, aliqui Theologi concedunt esse posse simul, quia si respiciunt diuersa media, non implicat illa esse simul. Sed probabilius tamen hoc alij negant esse possibile: implicat enim vt certò cognoscam Petrum existere, & vt tamen actu formidem vtrum existat, an non: Nemo enim de vna & eadem re dicere simul potest, est, & non est.

Disparitas igitur est quoniam actus euidens scientiæ, & actus ineuidens fidei, affirmant existentiam eiusdem obiecti, vnde actus ineuidens negat tantum euidenciam in se ipso, non negat illam in intellectu in quo est, ideòque opponuntur tantum illi actus euidens & ineuidens ratione obiecti formalis. Actus verò formidinis actualis negat existentiam obiecti, quam affirmat actus certus, ideòque formido negat certitudinem non tantum in eodem actu, sed etiam in eodem intellectu qui actu formidat, quia nemo simul & semel dicere potest aliquid pro certò esse, & dubitare an sit, assentire quod sit, & dissentire. Et hæc est eadem ratio cur nemo possit simul habere scientiam & errorem de obiecto eodem, quia scilicet error negat id quod affirmat scientia. Similiter implicat vt aliquis ex vno motiuo sit temperans, & intemperans ex alio circa idem obiectum materiale, quia actus temperantiæ non excludit neque prohibet tantum motiuum intemperantiæ, sed prohibet etiam obiectum materiale intemperantiæ.

Tertia.

Ad tertiam Respondeo vt nuper, distinguendo minorem, quando aliquid obiectum clarè videtur in Verbo nihil in eo manet obscurum prout est visum in Verbo concedo, prout est obiectum ipsius actus fidei, & puro Dei testimonio nititur nego. Illud enim obiectum prout obiectum est visionis totum est euidens & prout est obiectum Fidei totum est obscurum, quia fides illi assentitur præcisè propter testimonium primæ veritatis, quia testimonium est, non quia videtur, vt supra sæpè dictum est.

Quarta.

Ad quartam Respondeo esse disparitatem inter actus istos mediatos intellectus, & actus mediatos voluntatis: fateor enim eum qui plenè possidet aliquod bonum non posse illud desiderare, neque media eligere ad illius assequutionem, quia desiderium semper fertur in assequutionem realem alicuius boni, si autem bonum possidetur realiter, iam non possum illud assequi realiter, atque adeò non possum illud desiderare, alioqui desiderarem impossibile, si enim perfectam habeo possessionem boni, non possum illud de nouo possidere. Actuum verò intellectus alia longè ratio est; nam intellectus cognitionem habens immediatam potest de nouo assequi obiectum, & nouo modo illud possidere, quia intentionaliter illud possidet non realiter, possessio autem intentionalis potest esse multiplex, non est ergo mirum, quòd intellectus possidens obiectum vna cognitione, nouo modo illud possideat, alioqui nemo posset habere cognitionem intuitiuam simul & abstractiuam,

S. III.

Vtrum possit idem actus esse simul actus Fidei & actus Scientiæ.

Hæc quæstio purè physica est, si enim potest vnus & idem actus habere diuersa obiecta formalia totalia, potest sine dubio idem actus intellectus esse actus fidei, opinionis, & scientiæ, nulla enim ratio afferri potest quæ hoc probabiliter neget, tractant fuisse quæstionem istam quidam recentiores Theologi, mihi pauca hæc satis erunt.

Ratio ergo dubitandi primò fit, quia nulla est ratio cur eadem species impressa & expressa possit representare plura obiecta, idem autem actus non possit tendere in plura obiecta formalia, sed certum est dari species vniuersales per quas plura represententur obiecta, nam admittuntur vulgò in Angelis species vniuersalissimæ, quibus plura obiecta cognoscantur, ergo potest idem actus intellectus habere plura motiua formalia, atque adeò esse actus Fidei & scientiæ. Probatur maior, species quæ representat album & nigrum, hominem & equum habet, plura obiecta etiam formalia diuersa, album enim & nigrum specie differunt, ergo non implicat etiam quòd actus habeat plura motiua totalia.

Secundò certum est, quòd potest saltem diuinitus idem effectus habere plures causas totales effectiuas, ergo potest etiam idem actus habere plura motiua totalia, imò plures causæ finales sunt plura motiua, potest idem effectus habere plures fines totales, vt ex physica constat, ergo potest idem actus tendere in motiua diuersa.

Tertiò, quando duo ignes produciunt eundem calorem causant illum partialiter tantum quem tamen causarent totaliter si essent soli, ergo motiua fidei & scientiæ, si formaliter causent eundem actum erunt motiua solùm partialia, essent autem totalia si essent sola: Sed non implicat vt idem actus pendeat à pluribus motiuis partialibus, ergo potest idem actus esse fidei & scientiæ, non enim habebit plura motiua totalia, sed partialia tantum si sint coniuncta in eodem actu.

Dico tertiò, implicare contradictionem vt idem actus simul sit fidei & scientiæ.

Ratio vnica hæc fit, quia tam implicat vt idem actus habeat duas rationes vltimas formales, quàm implicat vt idem animal sit leo simul hircus & capra, sed implicat vt idem animal simul sit leo, hircus & capra, ergo implicat vt idem actus habeat plures rationes vltimas, seu plura motiua formalia fidei & scientiæ. Probatur maior ideò implicat vt idem animal sit leo simul hircus & capra quia illud haberet plures essentias, sed actus qui haberet motiua plura formalia fidei v.gr. scientiæ & opinionis, æquè haberet plures essentias, ergo tam implicat actus qui simul sit fides & scientia, quàm animal quod sit leo, hircus & capra. Neque dicas distingui posse vtramque maiorem, implicat enim vt idem actus habeat plures rationes vltimas totales & plures essentias totales, non implicare vt habeat plures partiales.

Contra enim insto, fides, scientia, & opinio, non minùs sunt plures essentia totales quàm leo, hircus & capra, iste actus haberet essentias fidei, opinionis & scientiæ, ergo tam haberet plures essentias totales, quàm animal quod esset leo, hircus & capra. Si autem dicatur fidem, scientiam & opinionem esse totales essentias quando solæ sunt, quando autem sunt coniunctæ illas esse partiales tantum, sicut duæ guttæ aquæ si separatae sint, singulæ sunt vnum totum, si autem sint coniunctæ sunt partes totius. Si (inquam) hoc

Status
quæstionisRatio
ma dubi-
tandi.pri
po

Secunda

Tertia

Assertio
tertia.

Instantiæ

hoc dicatur instari efficaciter potest, si fides scientia & opinio sunt essentia totales quando sunt separatae, partes autem quando sunt coniunctae in vno actu, similiter dici potest leonem, hircum, & capram esse totales essentias quando sunt separatae, partiales autem essentias quando sunt coniunctae in eodem animali, ergo sicut idem actus potest esse fides opinio & scientia, sic idem animal esse potest leo, hircus, & capra.

Ratio à priori proponitur. Ratio ergo à priori est, quia licet tota homogenea, quae sunt verè completa quando sumuntur separatim, iungi tamen possunt & componere vnum totum: tota tamen eterogenea, non possunt vniri & componere vnum totum, alioquin homo & Angelus possent vniri & efficere vnum ens per se; vnde concluditur quod idem actus non potest esse fides, scientia, & opinio.

Solutio primae dubitationis. Ad primam Respondeo manifestam disparitatem esse inter speciem impressam vniuersalem, & actum intellectus & voluntatis, species enim licet habeat plura obiecta materialia quando representat plura, non habet tamen plura obiecta formalia, quia plura illa representat sub vna tantum ratione formali: nego enim quod album & nigrum verbi gratia quatenus representantur per speciem sint plura obiecta formalia, sunt enim plura obiecta materialiter tantum, cum represententur sub ratione colorati. Hic autem ponitur actus qui simul sit fides & scientia, atque adedò habens plura obiecta formalia quod implicat.

Secundae. Ad secundam Respondeo posse actum eundem pendere à pluribus causis extrinsecis totalibus effectiuis & finalibus, quia cum illae sint extrinsecae, non sequitur quod actus habeat plures essentias, non posse verò eundem actum pendere à pluribus causis formalibus totaliter specificantibus, quia sic actus haberet plures essentias quod implicat: verum est quod idem actus externus potest habere plures fines totales, quia per illos non specificatur intrinsecè: implicat autem vt idem actus internus habeat plures fines intrinsecos totales, quia finis est motiuum intrinsecè specificans actum internum, cum tamen non specificet actum externum nisi extrinsecè, vt ex morali patet.

Tertia. Ad tertiam Respondeo verum esse quod duo ignes producentes calorem, producant illum totaliter quando solitariè agunt, producant autem partialiter quando simul agunt, quia scilicet quando agunt soli non habent eundem influxum, quem habent tunc cum agunt simul vt probatur in physica: at verò motiua Fidei, opinionis & scientiae si specificent eundem actum, eundem influxum habent quando sunt sola, quem habent quando essent sola, quia specificant per modum causae formalis, quae semper causas secundum se totam, erunt ergo totalia, siue sint sola, siue non.

SECTIO IV.

Vtrum materiale Fidei obiectum sit euidenter credibile.

HÆC est tertia & sanè mirabilis proprietas obiecti materialis quod Fidei creditur, quod quamuis ineuidens & obscurum sit, euidentis tamen sit quod credi debeat infallibiliter, quia scilicet quamuis obscura sit eius veritas, euidentis tamen sit eius credibilitas. Quod quomodo se habeat magni omnino interest scire tum vt agnoscant fide-

Tom. I.

les, quam prudenter credant, tum vt infideles videant quam imprudenter Christianos arguant, quod sine ratione ad credendum adduci se sinant vt habent Nazianzenus *Orationibus contra Iulianum*, Basilii in *Psalmum centesima decima quinta*, quod ego vt proponam exactissimè, tria mihi videntur dicenda. Primò quid propriè sit obiectum fidei fieri euidenter credibile. Secundò vtrum necesse fuerit vt fieret euidenter credibile. Tertio vtrum & quomodo sit euidenter credibile.

S. I.

Quid sit euidentia credibilitatis & quam exigat.

CERTUM est primò, quod dupliciter articulus Fidei dicitur credibilis: primò proximè, ac formaliter, secundò remotè ac dispositiue; credibilitas proxima illa est quae obiectum aliquod potest credi verum propter diuinam reuelationem, credibilitas remota est illa, quae ostenditur intellectui, quod tale obiectum possit & debeat credi tanquam à Deo dictum, id est quae euidenter cognoscitur obligatio credendi. Hæc posterior credibilitas multum à priore differt, nam primæ credibilitatis formale obiectum est reuelatio, materiale articulus qui creditur: Alterius autem materiale obiectum est ipse actus fidei, formale sunt signa diuina, quibus ostenditur nos obligari ad eliciendum actum fidei circa tale obiectum, de hac vltima credibilitate sermo nobis est hoc loco.

Credibilitas proxima & remota quid sit.

Certum est secundò, quod iudicium de obligatione credendi, potest esse vel probabile vel euidentis physicè, vel euidentis tantum moraliter, tunc iudicium erit probabile quando non excludit prudentem formidinem oppositi, id est quando secundum regulas prudentiae poterit aliquis dubitare, vtrum id quod proponitur vt à Deo dictum, sit verè dictum à Deo an non, si nimirum signa quibus aliquid proponitur vt à Deo dictum poterunt ab eo fieri qui proponeret aliquid falsum: tunc iudicium illud de obligatione credendi euidentis est physicè quando ita excludit omnem formidinem oppositi vt intellectus non possit vllò modo credere oppositum: quod continget si quis euidenter cognoscat sibi aliquid à Deo dici, tunc enim oppositum non poterit ab eo credi, tunc iudicium de obligatione credendi, est euidentis tantum moraliter, quando excludit omnem formidinem prudentem oppositi, id est quando intellectus potest quidem absolute dubitare vel etiam iudicare contrarium per imperium voluntatis, quod continget quoties erit impossibile vt signa quae ostendunt obligationem credendi, fiant ab eo qui proponeret obiectum falsum. His positis

Iudicium credendi quale sit.

Quæritur quid sit iudicium hoc esse euidentis quo cognoscitur obligatio credendi, siue quænam exigat illud iudicium vt sit moraliter euidentis.

Ratio enim dubitandi est primò, quia iudicium euidentis de obligatione credendi est actus intellectus qui affirmat euidentiam obligationis credendi, sed implicat actus intellectus qui affirmet euidentiam obligationis credendi, ergo implicat iudicium euidentis de obligatione credendi. Probatur minor, implicat actus intellectus qui omnino directè affirmet se ipsum, sed actus qui affirmat euidentiam obligationis credendi, affirmat se ipsum: ergo implicat actus qui affirmet euidenter obligationem credendi. Probatur minor, omnis obligatio includit

Sensus quæstionis

BBBb

cognitio